

Asia: VN/20468/2024

Yksityisen kopioinnin hyvityksen uudistaminen - Selvityshenkilön kysely

Hyvitysvollisuuden piiriin kuuluvat teokset ja muut suojan kohteet

Kysymys 1: Mitä teoksia ja muita suojan kohteita hyvitysvollisuuden tulisi koskea, kun otetaan huomioon tietoyhteiskuntadirektiivin 2 artiklan ja 5 artiklan 2 kohdan b alakohdan säännökset?

Linkki direktiiviin: [Direktiivi - 2001/29 - EN - EUR-Lex \(europa.eu\)](#)

Opetus- ja kulttuuriministeriö on pyytänyt FiComilta vastauksia selvityshenkilön laatimiin kysymyksiin liittyen yksityisen kopioinnin hyvitysjärjestelmään. FiCom kiittää mahdollisuudesta tulla kuulluksi ja esittää kunnioittavasti seuraavaa:

FiComin keskeiset viestit

- Lähtökohtaisesti yksityisen kopioinnin hyvitys tulisi toteuttaa voimassa olevalla budjettimallilla.
- Ns. nettiliittymämaksua ei ole käytössä missään muualla. Se on täysin keinotekoinen malli, jolle ei löydy tukea yksityistä kopiointia koskevasta lainsäädännöstä tai Euroopan unionin tuomioistuimen ratkaisukäytännöstä.
- Vuodelle 2025 ehdotettua 5,5 miljoonan euron hyvitysmaksutasoa voidaan pitää korkeahkona, kun otetaan huomioon, että Suomessa on jo kymmenen vuotta maksettu muita Pohjoismaita huomattavasti korkeampaa hyvitystä.
- Kaikki kohtuullisen hyvitystason ylittävä korvaus on kulttuuritukea, jota ei tule rahoittaa suoraan kansalaisiin kohdistuvalla laite- tai nettiliittymämaksulla.

Hyvitysvollisuuden tulee koskea ainoastaan sellaisia tekijänoikeussuojan kohteita, joiden oikeudenhaltijoille yksityisestä kopioinnista mahdollisesti aiheutuu vahinkoa. Tätä arvioitaessa on otettava huomioon muun muassa se, kuinka paljon erilaisten maksullisten, lisensoitujen suoratoistopalveluiden käyttö on korvannut yksityistä kopiointia.

Hyvitysvollisuuden piiriin kuuluva kopiointi

Kysymys 2: Minkälainen kopiointi yksityiseen käyttöön kuuluu mielestänne hyvitysvastuun piiriin ts. minkäläisten aineistojen kopiointi ja minkäläistä tekniikkaa käyttäen?

- analoginen – analoginen, esim. painetun aineiston valokopiointi
- analoginen – digitaalinen, esim. painetun aineiston skannaus
- digitaalinen-analoginen, esim. sähköisesti tallennetun aineiston tulostaminen paperille
- digitaalinen – digitaalinen, esim. tietoverkossa olevan aineiston tallentaminen puhelimen muistikortille tai pilvipalveluun

Kysymyksenasettelu on harhaanjohtava ja jopa johdatteleva. Olennaista ei ole käsitellä yksityiseen kopiointiin käytettyä tekniikkaa vaan kopioimista, josta oikeudenhaltijoilla on ylipäättään oikeus saada hyvitys heille syntyvän vahingon perusteella.

Ainoastaan ensisijaisen kopion, toisin sanoen kolmannen osapuolen lähteestä käyttäjän laitteeseen tallennetun kopion tekeminen kuuluu hyvitysvastuun piiriin. Sen sijaan toissijaiset kopiot tulee jättää yksityisen kopioinnin hyvityksen ulkopuolelle. Toissijaiset kopiot ovat ensisijaisen kopioiden kaksoiskappaleita, jotka tehdään käyttäjän laitteesta toiseen laitteeseen tai tallennustilaan, esimerkkinä musiikkiedoston kopiointi puhelimesta älykelloon tai valokuvan lataaminen käyttäjän tietokoneelta pilvitalennustilaan. Tällaisilla kopioilla ei ole luontaista taloudellista arvoa vaan ne tehdään turvallisuus- tai mukavuussyistä, toisin kuin kulutukseen tarkoitettuihin ensisijaisiin kopioihin. Euroopan unionin tuomioistuin on asiassa Reprobel (C-572/13) todennut, kuinka hyvityksen tarkoituksena on lähtökohtaisesti korvata todella valmistettujen kappaleiden vuoksi aiheutunut vahinko (tuomion kohdat 68–69). Eurostatin mukaan yli puolet käyttäjistä (55 %) ilmoitti pilvipalvelun käytön syyksi suojautumisen tietojen häviämistä (https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Archive:Internet_and_cloud_services_-_statistics_on_the_use_by_individuals). Käyttäjät voivat myös varmuuskopioida saman sisällön kahdessa tai useammassa eri palvelussa. Jotkin pilvipalvelut myös kopioivat tallennustilaa käyttäjien sisällön suojaamiseksi käyttäjien tietämättä.

Esimerkiksi pilveen tallennettuja toissijaisia kopioita ei voi käyttää sellaisenaan, vaan niitä on käytettävä laitteella, kuten puhelimella, tabletilla tai tietokoneella. Älykellot taas on usein konfiguroitu siten, että ne käyttävät puhelimeen tallennettua sisältöä eikä älykellon omaa tallennuskapasiteettia voida käyttää tekijänoikeudella suojattujen teosten, kuten musiikin, kopioimiseen. Hyvitykselle ei siis näiden osalta ole perustetta.

Taloustutkimuksen toteuttaman yksityisen kopioinnin tutkimuksen 2024 mukaan yksityiseen käyttöön valokopioitu tai skannattu graafinen aineisto on useimmiten viranomaislomake tai lasku/tiliote. Tulostettu tai tallennettu aineisto on puolestaan valokuva, viranomaislomake tai valmistusresepti. Mikäli kyseessä on henkilön itsensä ottama valokuva, niin kuin usein on, yksikään

mainituista esimerkeistä ei ole hyvitykseen oikeuttavaa kopioimista. Pelkkiä valmistusohjeita sisältävät reseptit jäävät pääsääntöisesti tekijänoikeussuojan ulkopuolelle, kuten viranomaislomakkeetkin.

Hyvitysmaksun piiriin ei voi myöskään voi kuulua verkkotallennuspalvelu tai maksullisen suoratoistopalvelun offline-tallennusominaisuus. Verkkotallennuspalveluita koskee sopimuslissenssisäännös, jonka tarkoitus on korvata oikeudenhaltijoille tallennuksesta syntyvää haittaa. Maksullisten suoratoistopalveluiden kohdalla kysymys on lissensioidusta palvelusta, johon palveluntarjoaja on ostanut oikeudenhaltijoilta oikeudet, joihin sisältyy mm. offline-tallennus. Euroopan komissiolle laaditun raportin (Hugenholtz, Guibault, van Geffen: The Future of Levies in a Digital Environment, <https://www.ivir.nl/publicaties/download/DRM&levies-report.pdf>) mukaan (s. 37) tietoyhteiskuntadirektiivin johdantolause 35 on nimenomaan pyritty kirjoittamaan siten, että kuluttajat välttyisivät maksamasta kaksinkertaisesti tekijänoikeudella suojatuista teoksista. Korvausta ei vaadita tilanteissa, joissa ”oikeudenhaltijat ovat jo saaneet maksun jossakin muussa muodossa, esimerkiksi osana lissenssimaksua”, kuten esimerkiksi suoratoistopalveluiden tapauksessa on tapahtunut. Suoratoistopalveluiden online- ja offline-toimintojen osalta viittaamme lisäksi professori Alain Strowelin asiantuntijakirjoitukseen ”Private Copying Levies Do Not Apply in the Case of Streaming”. (https://www.bitkom.org/sites/default/files/2020-04/expert-opinion_streaming-and-private-copying-levies_strowel.pdf).

Hyvityksen toteuttamistapa

Kysymys 3: Jos hyvitys toteutetaan tallennusalustamalla, niin mitkä laitteet, tallennusalustat ja palvelut tulisi sisällyttää hyvitysmaksun piiriin (esim. älypuhelin, tietokone, monitoimilaite, tallentava digisovitin, ulkoinen kiintolevy, muistitikku, ulkoinen tallennuspalvelu, tallennettava CD tai DVD, MP3-soitin)?

Tulisiko maksun koskea kaikkia laitteita, tallennusalustoja tai palveluita vai voitaisiinko jotain niistä sulkea maksun ulkopuolelle yleisesti tai joissain tapauksissa? Millä perusteella (ks. jäljempänä maksun suuruuteen vaikuttavista tekijöistä)?

Hyvitys tulee toteuttaa voimassa olevalla budjettimallilla.

Kysymykseen 2 annettuun vastaukseen viitaten: pilvipalveluihin tallentaminen on aina kahdennettua tallentamista. Lisäksi pilvipalveluita tarjotaan yksityiskäyttäjille usein ilmaiseksi, joten niihin kohdistuva hyvitysmaksu vääristäisi kilpailua – erityisesti kotimaisten pienempien pilvitoimijoiden kustannuksella. Lisämaksut voisivat houkutella käyttäjiä myös maksuttomien laittomien tallennusalustapalveluiden, kuten cyberlockereiden pariin.

Äskettäin on tehty kattava taloudellinen selvitys (Christian Peukert - Copyright levies and cloud storage: Ex-ante policy evaluation with a field experiment, <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0048733323002020>), jonka lopputuloksena todetaan, että pilvitalentamisesta perittävät hyvitysmaksut vähentäisivät taloudellista hyvinvointia.

Kysymys 4: Olisiko tallennusalustamallin sijasta tai ohessa mahdollista periä hyvitysmaksua niiltä yksityishenkilöiltä, joilla on Suomessa laajakaista tai mobiililaajakaista (jäljempänä nettiliittymämalli),

koska internetin kautta puhelimeen, tabletille, tietokoneeseen ja pilvipalveluun tehtävä kopiointi edellyttää jonkinlaista liittymää?

Onko nettiliittymämallilla mahdollista kerätä hyvitysmaksua kattavasti niiltä yksityishenkilöiltä, jotka voivat valmistaa kopioita yksityiseen käyttöön? Jos ei, mainitse esimerkkejä pois jäävistä tilanteista.

Ehdotus on käsittämätön mm. siksi, että yhdessäkään muussa maassa ei ole käytössä internetliittymistä perittävää hyvitysmaksua. Edes Arne Wessbergin tai Markus Leikolan selvityksissä, joihin kyselyssä viitataan, hyvitystä ei ehdotettu perittäväksi internetliittymistä.

Mallin perustelu sillä, että internetin kautta puhelimeen, tabletille, tietokoneeseen ja pilvipalveluun tehtävä kopiointi edellyttää jonkinlaista nettiliittymää, on sama, kuin jos maksu ulotettaisiin kaikkiin näyttöihin, koska kopiointi on nähtävä jostain, hiiriin ja näppäimistöihin, koska kopiointi edellyttää kopioitavan teoksen valitsemista, tai sähköliittymiin, koska internetin kautta kopiointi edellyttää sähköä. Kyseessä on täysin keinotekoinen malli, jolle ei löydy tukea yksityistä kopiointia koskevasta lainsäädännöstä tai Euroopan unionin tuomioistuimen ratkaisukäytännöstä. Esimerkiksi asiassa Padawan (C-467/08) tuomioistuin on todennut (kohdat 46, 48 ja 50), kuinka jäsenvaltiot voivat vahvistaa sopivan hyvityksen rahoittamiseksi ”yksityistä kopiointia koskevan maksun”, jota ei peritä yksityishenkilöiltä vaan niiltä, joilla on hallinnassaan digitaaliseen kappaleenvalmistamiseen tarkoitettuja koneita, laitteita ja tarvikkeita ja jotka antavat tällä perusteella oikeudellisesti tai tosiasiallisesti näitä laitteita yksityishenkilöiden käyttöön tai suorittavat heille kappaleenvalmistamispalvelun. Internet-liittymä ei ole tuomiossa viitattu kappaleenvalmistamiseen tarkoitettu kone, laite tai tarvike taikka kappaleenvalmistamispalvelu.

Lisäksi tuomioistuin on todennut (tuomion kohta 59), kuinka digitaaliseen kappaleen valmistamiseen tarkoitetuista koneista, laitteista ja tarvikkeista perittävän sopivan hyvityksen rahoittamiseksi tarkoitetun maksun on välttämättä liityttävä näiden koneiden, laitteiden ja tarvikkeiden oletettavaan käyttämiseen yksityiseen kappaleiden valmistamiseen. Näin ollen yksityistä kopiointia koskevan maksun periminen erotuksetta erityisesti sellaisista digitaaliseen kappaleen valmistamiseen tarkoitetuista koneista, laitteista ja tarvikkeista, joita ei ole annettu yksityisten käyttäjien käyttöön ja jotka on selvästi varattu muuhun tarkoitukseen kuin yksityiskäyttöön tapahtuvaan kopiointiin, ei ole yhteensopivaa tietoyhteiskuntadirektiivin kanssa.

Monet internetin käyttäjät tarvitsevat internetliittymäänsä tarkoituksiin, jotka eivät liity mitenkään yksityiseen kopiointiin, kuten työntekoon, kouluttautumiseen tai yksityiseen viestintään. Malli olisi myös vaikea toteuttaa ja valvoa, sillä sen tehokas toteuttaminen edellyttäisi, että internetpalveluntarjoajat seuraisivat käyttäjiensä toimintaa, mikä aiheuttaisi merkittäviä yksityisyydensuojaan liittyviä riskejä.

On myös huomioitava, että on olemassa paljon internetyhteydellä varustettuja laitteita, joita ei ole lainkaan mahdollista käyttää yksityiseen kopiointiin. Tällaisia ovat esimerkiksi riistakamerat, koiratutkat ja -pannat sekä etäluettavat sähkömittarit, maksupäätteet ja muut M2M-liittymiä (machine to machine) hyödyntävät laitteet.

Kysymys 5: Miten varojen kerääminen tulisi järjestää muissa kuin tallennusalustamallissa tai nettiliittymämallissa niin, että varat voitaisiin viime kädessä kerätä vain niiltä yksityishenkilöiltä, jotka voivat valmistaa kopioita yksityiseen käyttöönsä?

-

Maksun kerääminen ja maksun kohdentuminen

Kysymys 6: Tulisiko maksuvelvollisuus tallennusalustamallissa kohdentaa kaikkiin laitteiden ja tallennusalustojen valmistajiin, maahantuojiin sekä toissijaisesti jälleenmyyjiin sekä palveluiden tarjoajiin, jotka myyvät tuotteita tai palveluita, joiden loppukäyttäjä voi olla yksityishenkilö?

Hyvitys tulee toteuttaa voimassa olevalla budjettimallilla.

Kysymys 7: Kenen tulisi nettiliittymämallissa olla ensisijaisesti maksuvelvollinen ja periä maksua liittymien haltijoilta? Tulisiko maksua periä kaikista yksityishenkilöiden nettiliittymistä vai tulisiko maksun perimiseen tehdä rajoksia nettiliittymän nopeuden tai liittymän haltijan iän perusteella?

Jos tällaista maksua perittäisiin, tulisiko sitä periä vuosittain vai jollakin muulla aikavälillä?

Yhdessäkään muussa maassa ei ole käytössä internetliittymistä perittävää hyvitysmaksua. Kyseessä on täysin keinotekoinen malli, jolle ei löydy tukea esimerkiksi yksityistä kopiointia koskevasta lainsäädännöstä tai Euroopan unionin tuomioistuimen ratkaisukäytännöstä.

Hyvitys tulee toteuttaa voimassa olevalla budjettimallilla.

Kysymys 8: Jos hyvitys maksettaisiin budjettivaroista tai erillisestä rahastosta, minkä tahon tulisi huolehtia maksun keräämisestä?

Nykyinen malli, jossa hyvitys maksetaan valtion talousarvioon otettavasta määrärahasta ja yksityisen kopioinnin hyvitystä koskeva päätöksenteko on osa valtion talousarvion valmistelua ja sitä koskevaa päätöksentekoa, on ollut toimiva.

Maksun määräytyminen ja maksun suuruuteen vaikuttavat tekijät

Kysymys 9: Tulisiko maksun tason lähtökohtaisesti määräytyä tallennuskapasiteetin perusteella vai jollain muulla perusteella vai näiden yhdistelmänä?

Jos katsotte, että tallennuskapasiteetin sijasta tai ohessa olisi sovellettava muita määräytymisperusteita, niin mitä nämä perusteet olisivat ja millä perusteella niitä tulisi soveltaa?

-

Kysymys 10: Millä tavalla laitteiden monikäyttöisyyden ja tallennuslaitteiden ja tallentamiseen käytettävien välineiden rajan hämärtyminen tulisi ottaa huomioon hyvitysmaksullisia laitteita ja alustoja sekä palveluita määriteltäessä ja / tai maksun suuruutta määrättäessä?

Kuten selvityshenkilön kyselyssäkin mainitaan, Euroopan unionin tuomioistuin on todennut, että monien toimintojen mahdollisuus ja kappaleen valmistustoiminnon toissijaisuus voivat vaikuttaa sopivan hyvityksen määrään. Viranomaisten on hyvityksen määrä vahvistaessaan otettava huomioon, kuinka suuri yksityiseen käyttöön tarkoitettujen teoskappaleiden suhteellinen valmistuskapasiteetti alustalla on. Jos alustan käyttäjät kokonaisuutena eivät juurikaan käytä mainittua toimintoa, on mahdollista, että oikeudenhaltijalle syntyvä vahinko on vähäinen, eikä veloitetta sopivan hyvityksen maksamiseen synny (Copydan Båndkopi, C-463/12, tuomio 5.3.2015, 18–28 kohdat).

Mainittu tapaus koski matkapuhelimien muistikortteja, mutta myöhemmin asiassa Austro-Mechana, C-433/20, tuomio 24.3.2020, tuomioistuin katsoi, että tietyin edellytyksin jäsenvaltio voi jättää perimättä hyvitysmaksua ulkomaisesta pilvipalvelusta edellyttäen, että tekijät saavat sopivan hyvityksen palveluun kytketyistä laitteista ja välineistä, jotka ovat välttämätön osa käytettäessä pilvessä olevaa tallennuspalvelua.

Julkisasiamies Szpunar on asiassa EGEDA (C-470/14) antamassaan ratkaisuehdotuksessa todennut, kuinka käyttäjä voi käyttää ”laitettaan joko tuottaakseen, tallentaakseen ja levittääkseen tekijänoikeuden ulkopuolelle jäävää sisältöä tai muuhun tarkoitukseen, johon ei liity lainkaan henkistä luomistyötä”. Pilvipalveluihin tallennetaan useimmiten sisältöä, johon tallentajalla itsellään on tekijänoikeudet, ei hyvitetävää kolmansien osapuolten sisältöä. Eurostatin mukaan 82 % pilvitallennustilan käyttäjistä tallensi tai jakoi valokuvia ja 54 % ilmoitti tallentavansa tai jakavansa tekstidokumentteja, laskentataulukkoja tai sähköisiä esityksiä (https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Archive:Internet_and_cloud_services_-_statistics_on_the_use_by_individuals). Esimerkiksi Googlen kuluttajille suunnattua B2C Drivea käytetään enimmäkseen omien valokuvien ja tiedostojen automaattiseen varmuuskopiointiin.

Kysymys 11: Millä tavalla teknisten toimenpiteiden käyttäminen tulisi ottaa huomioon?

-

Kysymys 12: Millä tavalla maksun suuruuden tulisi määräytyä nettiliittymämallissa?

Yhdessäkään muussa maassa ei ole käytössä internetliittymistä perittävää hyvitysmaksua. Kyseessä on täysin keinotekoinen malli, jolle ei löydy tukea yksityistä kopiointia koskevasta lainsäädännöstä tai Euroopan unionin tuomioistuimen ratkaisukäytännöstä.

Lähtökohtaisesti hyvitys tulisi toteuttaa voimassa olevalla budjettimallilla.

Kysymys 13: Missä tilanteissa haitan voitaisiin katsoa vahingon olevan vähäinen ja millä perusteella? Olisiko määriteltävä tällaisen vahingon kynnyсарvo, ja jos olisi, niin mikä se voisi olla?

-

Maksun suuruus ja päätös maksun suuruudesta

Kysymys 14: Millä tavalla päätöksenteko hyvitysmaksun piiriin kuuluvista laitteista, tallennusvälineistä ja palveluista tulisi järjestää? Millä tavalla hyvitysmaksun suuruudesta tulisi päättää? Tulisiko yksityisen kopioinnin kokonaismäärää tarkastella nykyisenkaltaisilla yksityistä kopiointia koskevilla tutkimuksilla?

Laissa tekijänoikeuslain muuttamisesta (1171/2014) tekijänoikeuslain 26 a § muutettiin siten, että yksityistä kappaleen valmistamista ja sen yleisyyttä tutkitaan hyvityksen oikean mitoituksen määrittämiseksi. Tutkimuksen tekee opetus- ja kulttuuriministeriön hyväksymä puolueeton tutkimuslaitos ja valtioneuvosto asettaa opetus- ja kulttuuriministeriön esityksestä neuvottelukunnan, jonka tehtävänä on toimia neuvoa-antavana asiantuntijaelimenä yksityistä kappaleen valmistamista koskevassa tutkimuksessa.

FiCom on ollut edustettuna yksityisen kopioinnin tutkimuksen neuvottelukunnassa, ja tutkimuksessa on huomioitu alalla tapahtuneet tekniset muutokset. Myös hyvitystä saavat tahot ovat olleet kattavasti edustettuna neuvottelukunnassa. Tuoreimman, 20.9.2024 julkaistun tutkimuksen mukaan yksityisen kopioinnin määrä jatkoi laskuaan. Vuonna 2024 kopioitiin enää 183 miljoonaa tiedostoa eli 43 % vuonna 2015 kopioidusta 422 miljoonasta tiedostosta.

Muutosta koskevassa hallituksen esityksessä (HE 249/2014, s. 5) on todettu olennaista olevan tutkimustoiminnan organisointi niin, että yksityisen kopioinnin laajuudesta ja kopiointilähteistä saataisiin mahdollisimman neutraali ja värityttömän kuva hyvityksen oikean tason ja hyvityksen jakamisen perustaksi. Tämä tavoite on varmasti toteutunut. Tutkimuksessa todetulla yksityisen kopioinnin määrän laskulla ei kuitenkaan ole ollut mitään vaikutusta hyvityksen määrään, vaan hyvitys oli vuosina 2015–2024 samat 11 miljoonaa euroa, lähinnä hyvityksen saajatahojen aggressiivisen vaikuttamistyön vuoksi. Hyvitystä on siis jo vuosia maksettu enemmän kuin yksityisen kopioinnin taso edellyttäisi, jolloin kohtuullisen hyvityksen ylittävä osuus on käytännössä ollut hyvitysmaksuksi naamioitua kulttuuritukea.

Tutkimustoimintaa tulee kehittää huomioimaan paremmin laitteiden ja palveluiden käyttäjien oman sisällön, kuten valokuvien ja tiedostojen, kopioimisen ja hyvitetävän kolmannen osapuolen tekijänoikeudella suojatun sisällön kopioimisen ero. Esimerkiksi pilvipalveluita käytetään lähinnä omien tiedostojen varmuuskopiointiin.

Kysymys 15: Mikäli hyvitysmaksu tulisi mielestänne toteuttaa esimerkiksi erillisellä rahastomallilla tai nettiliittymämallilla, niin millä perusteella ja minkälaisella päätöksentekomekanismilla hyvitysmaksun määrästä tulisi päättää?

Viitaten aikaisempaan, päätöksenteon hyvitysmaksun määrästä tulisi pohjautua mahdollisimman neutraaliin ja värityttömään tutkimukseen. Nykyinen tutkimukseen perustuva malli oli lähtökohdiltaan hyvä, mutta tutkimusta ei ole otettu hyvityksen määrästä päätettäessä lainkaan huomioon.

Kysymys 16: Onko Suomen hyvitysmaksutaso kokonaisuutena (vuonna 2024: 11 miljoonaa euroa, vuonna 2025: 5,5 miljoonaa euroa) oikea suhteessa oikeudenhaltijoille aiheutuvaan vahinkoon?

FiCom piti jo hallituksen esityksestä HE 249/2014 antamassaan lausunnossa vuodelle 2015 ehdotettua 11 miljoonan euron hyvitystasoa korkeahkona. Nykytilanteessa, jossa yksityinen kopiointi on Taloustutkimuksen toteuttaman yksityisen kopioinnin tutkimuksen 2024 mukaan vuonna 2024 enää 183 miljoonaa tiedostoa eli 43 % vuonna 2015 kopioidusta 422 miljoonasta tiedostosta, myös 5,5 miljoonan euron hyvitystä voidaan perustellusti pitää korkeahkona. Hyvitysmaksu oli samat 11 miljoonaa euroa kymmenen vuoden ajan, vaikka yksityinen kopiointi väheni samassa ajassa alle puoleen.

Oikeudenhaltijat ovat esittäneet (<https://luovat.org/ajankohtaista/yksityisen-kopioinnin-hyvityskorvaa-vain-noin-neljasosan-todellisesta-taloushaitasta/>), että yksityinen kopiointi aiheuttaisi vuosittain noin 46 miljoonan euron haitan musiikin ja av-aineistojen myyntien ja striimaustulojen menetyksenä. Lukua voidaan perustellusti pitää epäuskottavana, koska mikäli Suomessa hyvitetäisiin yksityistä kopiointia 46 miljoonalla eurolla, Suomi olisi pelkästään vuonna 2018 maksanut tekijänoikeusjärjestö CISAC:in yhdessä BIEM:in kanssa tekemän vuonna 2020 julkaistun Private Copying Global Studyn (<https://www.cisac.org/services/reports-and-research/private-copying-global-study>) mukaan hyvitystä kolmanneksi eniten EU:ssa Saksan, Ranskan ja Italian jälkeen. Esimerkiksi Espanjassa hyvitystä maksettiin vuonna 2018 noin 40,4 miljoonaa euroa ja samana vuonna oikeudenhaltijat esittivät valtiovarainvaliokunnan sivistys- ja tiedejaostolle (<https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/JulkaisuMetatieto/Documents/EDK-2018-AK-214775.pdf>), että yksityisestä kopioinnista Suomessa tuolloin aiheutuva haitta oli 32–44 miljoonaa euroa, mikä vastaa tekijänoikeusjärjestöjen oman arvion mukaan nykyrahassa noin 38–52 miljoonaa euroa (<https://luovat.org/ajankohtaista/hallituksen-aikomus-leikata-hyvitysmaksua-herattaa-huolta-oikeusvaltiosta/>). Espanjan väkimäärä on lähes kymmenen kertaa Suomen väkimäärää suurempi ja Suomessa maksettiin silti yli neljäsosa Espanjassa maksetusta hyvityksestä.

Saman CISAC:in tutkimuksen mukaan vuonna 2018, jolloin Suomessa yksityistä kopiointia hyvitetiin 11 miljoonalla eurolla, esimerkiksi Ruotsissa sama luku oli 5,5 miljoonaa euroa, Norjassa 5 miljoonaa euroa ja Tanskassa 3,5 miljoonaa euroa. Suomen hyvitystaso on siis jo vuosia ollut pohjoismaisia verrokkimaita korkeampi.

Vuodelle 2025 ehdotettu 5,5 miljoonan hyvitys on oikeasuhteinen, vaikkakin Suomen väestö- ja kopiointimäärän huomioiden silti korkeahko. Suomen kokoisessa, mutta merkittävästi varakkaammassa Norjassa vuodelle 2025 on varattu 60,3 miljoonaa Norjan kruunua eli noin 5,1 miljoonaa euroa yksityisen kopioinnin hyvitystä varten (<https://www.norwaco.no/privatkopiering>).

Hyvitysmaksukustannuksen henkilöllinen kohdentuminen

Kysymys 17: Miten mahdollinen vapautus hyvitysmaksusta tai maksetun hyvitysmaksun palautus olisi järjestettävä, jotta vapautuksen tai palautuksen saaminen olisi tosiasiallisesti mahdollista, eikä kohtuuttoman vaikeaa?

Kysymys itsessään osoittaa, kuinka tallennusalustamalli synnyttäisi hallinnollista taakkaa sekä ylimääräistä kustannusrasitusta. Lainsäätäjä on budjettimalliin siirryttäessä hyvin tunnistanut tallennusalustamallin ongelmat (HE 249/2014, s. 3–4).

Kysymys 18: Tulisiko työnantajan työntekijän käyttöön hankkimien / vuokraamien älypuhelimien, joiden haltijana on luonnollinen henkilö, kuulua hyvitysmaksun piiriin, ja millä tavalla maksun keräämisen tällaisten puhelimien osalta tulisi tapahtua? Miten työntekijöiden käytössä oleviin kannettaviin tietokoneisiin tulisi suhtautua?

Ammattikäyttöön hankittu laite tai palvelu ei kuulu yksityisen kopioinnin hyvityksen piiriin. Kysymys itsessään osoittaa, kuinka tallennusalustamalli synnyttäisi hallinnollista taakkaa sekä ylimääräistä kustannusrasitusta. Lainsäätäjä on budjettimalliin siirryttäessä hyvin tunnistanut tallennusalustamallin ongelmat (HE 249/2014, s. 3–4).

Hyvitysmaksun alueellinen kohdentuminen

Kysymys 19: Onko hyvitysmaksun kerääminen mahdollista, jos yksityishenkilö ostaa tallennuslaitteen tai -alustan ulkomaisesta verkkokaupasta? Entä silloin, jos yksityishenkilö hankkii tallennuspalvelun (pilvipalvelu) ulkomailta?

Miten tällaista toimintaa voidaan valvoa? Mikäli tätä ei voida valvoa, olisiko tarkoituksenmukaisempaa kerätä hyvitysmaksua tallennuslaitteiden sijasta tai ohessa sellaisilta luonnollisilta henkilöiltä, joilla on laajakaistaliittymä Suomessa?

-

Maksuvelvollisen tilitysvelvollisuus

Kysymys 20: Jos hyvitysmaksuvelvollisuus koskisi tallennuslaitteiden ja -alustojen valmistajia, maahantuojia, myyjiä ja tallennuspalveluiden tarjoajia, niin miten maksu- ja tilitysvelvollisuus oikeudenhaltijoille olisi järjestettävissä niin, että sen aiheuttama kustannusrasitus ja hallinnollinen taakka olisi mahdollisimman pieni?

Jos katsotte, että maksu olisi kerättävissä keskitetyimmällä tavalla, niin miltä taholta ja miten maksun kerääminen ja tilitysvelvollisuus hoidettaisiin?

Kysymys itsessään osoittaa, kuinka tallennusalustamalli synnyttäisi hallinnollista taakkaa sekä ylimääräistä kustannusrasitusta. Kustannusrasituksen kohdentaminen olisi vaikeaa ja riskinä olisi, ettei se kohdentuisi oikeudenmukaisesti.

Kysymys 21: Onko maksu- ja tilitysvelvollisuuden kannalta merkitystä, tapahtuuko tilitys yhdelle vai useammalle oikeudenhaltijoita edustavalle taholle?

Nykyisin voimassa olevassa budjettimallissa ei ole väliä, kuinka monelle tilitys tapahtuu, kun taas tallennusalustamallissa hallinnollinen taakka ja kustannusrasitus on sitä suurempi, mitä useammalle taholle maksut olisi tilitettävä.

Maksun keräävä taho ja maksuvarojen tilitys oikeudenhaltijoille

Kysymys 22: Onko näkemyksenne mukaan tältä osin tarvetta tehdä muutoksia tekijänoikeuslakiin?

Olisiko riittävää, jos laissa olisi säännökset yleisistä varojen tilitystä ja käyttöä koskevista perusteista, joita noudattaen hyvitysmaksuvarat keräävä ja/tai tilittävä taho (tai tahot) voisi päättää jakosuhteesta yksilöllisten tilitysten ja tekijöiden yhteisiin tarkoituksiin käytettävien varojen välillä sekä tilityspennoista ja varojen jakamisesta?

Millä tavalla maksuvarojen tilitys oikeudenhaltijoille tulisi järjestää niin, että siitä aiheutuu mahdollisimman vähän hallinnollista taakkaa ja kuluja?

Nykyistä tilannetta ei ole tarvetta muuttaa. Viranomaisen tulee päättää varojen tilitystä ja käyttöä koskevista perusteista, koska kysymys on valtion tekemästä yksityisen oikeuden rajoituksesta. Päätöksentekoa kerättyjen varojen tilitystä ja käyttöä koskevista perusteista ei tule delegoida hyvitysmaksuvaroja kerääville ja/tai tilittäville tahoille. Oikeudenhaltijoiden yhdenvertaisuus voisi vaarantua varsinkin, mikäli hyvitysmaksuvaroja kerääviä ja/tai tilittäviä tahoja olisi useita ja eri tahot tilittäisivät kerättyjä varoja eri perustein. Sopimuslisisäännöksen perusteella varoja tilitetään myös järjestöihin kuulumattomille henkilöille, joilla ei ole mahdollisuutta osallistua tilitysperusteita koskevaan päätöksentekoon, mikäli se delegoitaisiin hyvitysmaksuvaroja kerääville ja/tai tilittäville tahoille.

Kysymys 23: Millä tavalla tulisi määritellä varojen jakautuminen eri aloja edustaville oikeudenhaltijaryhmille?

Puolueettoman, mahdollisimman neutraalin ja väritymättömän tutkimuksen perusteella sekä pohjautuen siihen, minkä verran yksityisestä kopioinnista aiheutuu haittaa eri aloja edustaville oikeudenhaltijatahoille.

Järjestön valvonta

Kysymys 24: Onko näkemyksenne mukaan järjestön valvonnan osalta tarvetta tehdä muutoksia tekijänoikeuslakiin? Jos on, niin mitä muutoksia ja millä perusteella?

-

Yhteenveto

Kysymys 25: Minkä järjestelmän tai järjestelmien yhdistelmän pohjalta (mahdollisine muokkauksineen) hyvitys tulisi ensisijaisesti järjestää tarvittavine muutoksineen:

nykyisin voimassaolevan budjettimallin pohjalta,

Kysymys 26: Onko olemassa jotain olennaisia näkökohtia, joita ei ole kysytty, mutta jotka katsotte tarpeelliseksi tuoda esiin?

Vastaus kysymykseen 25:

Nykyisin voimassa olevan budjettimallin pohjalta.

Suomen lisäksi budjettimalli on käytössä esimerkiksi Norjassa ja Islannissa, joiden voidaan katsoa olevan Suomen kaltaisia verrokkimaita. Norjassa vuodelle 2025 on varattu 60,3 miljoonaa Norjan kruunua eli noin 5,1 miljoonaa euroa yksityisen kopioinnin hyvitystä varten.

Budjettimalliin on aikoinaan siirrytty syystä. Muutosta koskevassa hallituksen esityksessä (HE 249/2014, s. 3–4) on todettu, että budjettimalliin siirtymisen myötä myös maksusta aiheutuneet hallinnointikulut kaupan eri portailta poistuisivat. Vuonna 2011 arvio hallinnointikuluista oli noin 1 miljoona euroa vuodessa. Vaihtoehdosta, että maksu laajennettaisiin uusiin laitekategorioihin ja järjestelmän piiriin tulisi uusia maksuvelvollisia, arvioitiin tuolloin aiheutuvan lisäksi jopa 3–5 miljoonan euron kertakustannukset. Samalla poistuivat hyvitysmaksun keräämisestä ja maksuvarojen hallinnoimisesta aiheutuneet kulut, jotka aiemmassa järjestelmässä katettiin maksun tuotosta. Perintä- ja hallinnointikulut olivat tuolloin noin 500 000–700 000 euroa vuodessa. Yksityisen kopioinnin tutkimustoimintaan käytettävää osaa lukuun ottamatta koko määräraha voitiin suorittaa hyvityksenä tekijöille.

Hallituksen esityksen mukaan hyvitysmaksun poistaminen alentaisi tallennusalojen ja laitteiden kuluttajahintoja. Vuonna 2014 esimerkiksi mp3-soittimen ja tallentavan digisoittimen hinnassa oli tallennuskapasiteetista riippuen hyvitysmaksua 4–36 euroa ja ulkoisen kiintolevyn hinnassa puolestaan 9–18 euroa.

Budjettimalliin siirryttäessä myös järjestelmän hallinnointi keveni ja järjestelmän kustannustehokkuus parani merkittävästi. Asiaa koskeva lainsäädäntö yksinkertaistui huomattavasti, kun sekä tekijänoikeuslaissa että -asetuksessa voimassa olleet hyvitysmaksua koskevat säännökset voitiin kumota.

Uudistuksen myötä yksityisen kopioinnin hyvitystä koskeva päätöksenteko siirtyi osaksi valtion talousarvion valmistelua ja sitä koskevaa päätöksentekoa. Vuosittaisia neuvotteluja tallennusalojen valmistajia ja maahantuojia sekä tekijöitä edustavien järjestöjen ja kuluttajaviranomaisten kanssa ei tarvittu. Samoin lausuntokierros, jossa liikenne- ja viestintäministeriö ja työ- ja elinkeinoministeriö antoivat hyvitysmaksun suuruudesta ja maksun piiriin kuuluvista laitteista lausuntonsa ennen valtioneuvoston päätöstä, jäi pois. Yksityisen kopioinnin hyvitys ei enää työllistänyt valvontaviranomaisiakaan, kun tulliviranomaisten ja aluehallintoviraston valvonta- ja tarkastustehtävät lakkasivat. Hyvitysmaksua koskevien pykälien kumoamisen jälkeen ei tarvittu myöskään poliisin virka-apua tarkastusten suorittamisessa.

Vastaus kysymykseen 26:

Selvityshenkilön kyselyn kysymyksenasettelu on ollut alusta alkaen asenteellinen ja johdattelua. Oikeudenhaltijoiden väitteet riittämättömästä hyvitystasosta on otettu faktoina, ja selvityksen tavoitteena tuntuu olevan löytää mahdollisimman paljon lisää korvausta jaettavaksi. Suomessa on maksettu jo kymmenen vuotta muita Pohjoismaita huomattavasti korkeampaa hyvitystä. Kaikki kohtuullisen hyvitystason ylittävät korvaus on kulttuuritukea, jota ei tule rahoittaa suoraan kansalaisiin kohdistuvalla laite- tai nettiliittymämaksulla.

Työn pohjaksi ohjeistetut Arne Wessbergin ja Markus Leikolan selvitykset edustavat mennyttä maailmaa. Esimerkiksi Wessbergin hyvitysrahaston perustaksi ehdotettua televisiomaksua ei ole kerätty vuoden 2013 alusta alkaen, ja Leikolan mallissa mainituista televisio-ohjelmien verkkotallennuspalveluista kerätään Kopioston vuoden 2023 avoimuusraportin mukaan vuosittain 14–15 miljoonaa euroa korvausta (<https://kopiosto.fi/wp-content/uploads/2024/06/04123859/Avoimuusraportti-2023.pdf>). Verkkotallennuksen sopimuslisenssiä koskevassa hallituksen esityksessä (HE 181/2014 vp) sopimusten arvioitiin tuottavan oikeudenhaltijoille arviolta 7–10 miljoonan euron vuotuisen tuloeran, joten valittu lisenssimalli on osoittautunut oikeudenhaltijoillekin kannattavaksi. Mikäli hyvitys laajennettaisiin kuluttajamaksullisiin verkkosisältöpalveluihin, tulisi muun muassa verkkotallennuksen sopimuslisenssiä arvioida uudelleen.

Oikeudenhaltijoiden edustaja on esittänyt 9.10.2024 järjestetyssä keskustelutilaisuudessa, että hyvitysmaksu ulotettaisiin myös ns. offline-tallennukseen, joka on tällä hetkellä lisensoitua käyttöä eikä siis yksityisen kopioinnin piirissä. Vaatimus ei sinänsä ole uusi, esimerkiksi STIM Ruotsissa on esittänyt samaa jo vuonna 2022 (<https://www.stim.se/sv/opinion/ny-lagstiftning-modern-privatkopiering>). Myös hyvitystä saavia tahoja Alankomaissa edustava Stichting Onderhandeligen Thuiskopievergoeding on vaatinut korvausta offline-kopioista. Jälkimmäisen vaateen osalta valitustuomioistuin Haagissa katsoi 22.3.2022 antamassaan ratkaisussa (<https://uitspraken.rechtspraak.nl/details?id=ECLI:NL:GHDHA:2022:2289>), että offline-kopioista ei tule maksaa yksityisen kopioinnin hyvitystä. Asia eteni Alankomaiden korkeimpaan oikeuteen, joka päätti kysyä asiassa ennakkoratkaisua Euroopan unionin tuomioistuimelta (<https://uitspraken.rechtspraak.nl/details?id=ECLI:NL:HR:2024:712>). EUT ei ole vielä antanut asiassa ratkaisua.

Mikäli yksityisen kopioinnin hyvitystä ryhdyttäisiin perimään jo kertaalleen lisensoidusta ja korvatusta käytöstä, tulisi tämä vaikuttamaan lisensoidusta käytöstä hankittujen oikeuksien arvoon. Myös opetus- ja kulttuuriministeriön edustaja on tunnistanut tämän 9.10.2024 järjestetyssä keskustelutilaisuudessa.

Metsola Asko
FiCom ry